

Hallituksen esitysluonnos vesihuoltolain uudeksi 4 c §:ksi / Lausunnon antaminen

KH 03.02.2025 § 37
102/11.01.00.01/2025

Yleistä

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää muun muassa kuntien lausuntoja hallituksen esitysluonnoksesta koskien vesihuoltolain (119/2001) muuttamista siten, että lakiin lisättäisiin uusi 4 c § lausuntopyynnössä esitetyllä sisällöllä.

Ehdotetulla pykälällä toimeenpantaisiin eduskunnan ”Vesi on meidän” -kansalaisaloitteen johdosta 8.9.2021 tekemää päätöstä (EK 26/2021 vp – KAA 2/2020 vp) kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen säilymisestä kuntien omistuksessa ja määräysvallassa.

Lausuntoja pyydetään viimeistään 6.2.2025.

Tausta ja tarkoitus

Hallituksen esitysluonnos vesihuoltolain muuttamiseksi oli lausuntokierroksella 1.7.–30.9.2024. Lausunnoilla ollut esitysluonnos oli virkakunnan ja keskeisten sidosryhmien muodostaman lakityöryhmän valmisteleva esitys. Esityksestä annettiin yli 130 lausuntoa.

”Vesi on meidän” -kansalaisaloitteesta tehtyyn eduskunnan päätökseen perustuva kunnan vesihuollon omistuksen säilyttämistä koskeva pykäläehdotus (esitysluonnoksen 4 c §) sai ensimmäisellä lausuntokierroksella runsaasti lausuntopalautetta.

Lausuntopalautteen ja lausuntokierroksen päättymisen jälkeen tilattujen perustuslaillisten selvitysten pohjalta maa- ja metsätalousministeriö esittää kuntien vesihuollon omistuksen säilyttämistä koskevaan 4 c §:ään merkittävää muutosta, jonka vuoksi se on laittanut kyseisen pykäläluonnoksen uudelle lausuntokierrokselle.

Ensimmäisellä lausuntokierroksella (1.7.–30.9.2024) ollut lakityöryhmän valmisteleva pykäläluonnos edellytti kunnilta määräysvallan säilyttämistä vesihuoltolaitoksiin. Ratkaisu olisi siten mahdollistanut kunnille osittaisen luopumisen vesihuoltoon kohdistuvasta omistuksestaan. Ratkaisuehdotusta ehdotetaan tiukennettavaksi siten, että jatkossa kunnat eivät saisi myydä tai muutoin luovuttaa vesihuoltoon kohdistuvaa omistustaan ollenkaan.

Muilta osin vesihuoltolain muuttamista koskevan hallituksen esitysluonnoksen valmistelu jatkuu normaalisti.

Pykäläluonnoksen tavoitteena on varmistaa eduskunnan päätöksen EK 26/2021 vp edellyttämällä tavalla julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen säilyminen kuntien omistuksessa ja määräysvallassa.

Liitteet

Esityslistan liitteenä ovat seuraavat asiakirjat:

- Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntöaineisto 8.1.2025; ja
- Suomen Kuntaliitto ry:n muistio 23.1.2025, ”Kuntaliiton huomioita kuntien lausuntojen valmisteluun vesihuoltolain hallituksen esitysluonnoksen ehdotetun 4 c §:n uudesta muotoilusta”.

Toimivalta

Kaupungin lausunnosta päättää kaupunginhallitus, koska kuntalain (410/2015) 39 §:n 1 momentin 3 kohdan ja Äänekosken kaupungin hallintosäännön 22 §:n 1 momentin 26 kohdan mukaan kaupunginhallitus valvoo kaupungin etua, edustaa kaupunkia ja käyttää kaupungin puhevaltaa.

Valmistelija Hallintojohtaja Aleksi Heikkilä, puh. 040 823 7921

Esittelijä Kaupunginjohtaja Matti Tuononen

Päätösehdotus Kaupunginhallitus päättää, että Äänekosken kaupunki lausuu asiassa seuraavaa:

Äänekosken kaupunki pitää tärkeänä, että vesihuoltolaissa otetaan entistä paremmin huomioon vesihuoltolaitosten julkisen omistuksen yhteys vesihuollosta asiakkaalle aiheutuvien kustannusten kohtuullisuuteen ja toisaalta huoltovarmuuteen ja kansalliseen turvallisuuteen liittyviin näkökohtiin. Samanaikaisesti on kuitenkin vältettävä vesihuoltolaitosten käyttöomaisuuden rahoitustapojen rajoittamista perusteettomasti ja tavalla, joka poikkeaa voimakkaasti muulle julkiselle infrastruktuurille mahdollisista rahoitustavoista. Esimerkiksi leasing sopimusten hyödyntämisen tulisi jatkossakin olla mahdollista vesihuollossa ja sen järjestelmissä ja laitteistoissa. Kaupunki katsoo, että tavanomainen kiinteistöleasing on toimiva ja turvallinen tapa kunnallisen infrastruktuurin rahoittamiseen ainakin siinä tapauksessa, että rahoittajana on esimerkiksi Kuntarahoitus Oyj:n kaltainen kotimainen toimija.

Asiassa on kiinnitettävä riittävää huomiota myös siihen, että osa kuntien omistamista tai niiden määräysvallassa olevista vesihuoltolaitoksista on taloudellisesti vaikeassa asemassa. Erityisen ongelmallinen tilanne voi olla sellaisilla pienillä vesihuoltolaitoksilla, jotka toimivat suhteellisen harvaan asutuilla ja väestöltään supistuvilla alueilla. Tällaisen laitoksen saattaa olla huomattavan vaikeaa rahoittaa toimintaansa ja korvausinvestointejaan ainakaan ilman merkittäviä asiakashintojen korotuksia ja toisaalta ilman omistajana olevan kunnan rahoitusta investoinneille. Jos myös omistajakunnan taloudellinen liikkumavara on vähäinen, on tilanne haasteellinen kunnan päätöksenteon ja

taloudenpidon kannalta. Ei myöskään ole selvää, missä määrin kunnan on mahdollista rahoittaa verotuloilla sellaisen vesihuoltolaitoksen toimintaa ja investointeja, jonka piirissä ei välttämättä ole esimerkiksi enemmistöä kunnan kotitalouksista tai väestöstä.

Jos yksityisen pääoman hyödyntäminen vesihuollossa kielletään, mahdollisesti jopa leasingjärjestelyt mukaan lukien, katsoo Äänekosken kaupunki, että valtion rahoitusta vesihuoltolaitosten investointeihin on lisättävä nykyisestä ja tätä koskevaa lainsäädäntöä on täsmennettävä. Kun kunnille säädetään uusia tehtäviä ja velvoitteita, tulee kaikissa tilanteissa huolehtia myös niin sanotun kunnan rahoitusperiaatteen toteuttamisesta. Pitkällä ajan vakiintuneen tulkinnan mukaan rahoitusperiaatteen katsotaan olevan perustuslaintasoinen säädös. Kun vielä otetaan huomioon, että rahoitusperiaatteen perustuslaintasoisuuden on katsottu liittyvän kuntalaisten tasa-arvon ja perusoikeuksien toteutumisen turvaamiseen, jolla myös vesihuoltolaitosten julkista omistusta lainsäädäntöhankkeessa osaltaan perustellaan, on rahoitusperiaatteen huomioon ottamista pidettävä merkittävän tärkeänä ja ajankohtaisena.

Päätös

Hyväksyttiin.

- - - - -